

บทคัดย่อ

การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดในโรงเรียนบ้านชุมโง่งฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการสอนที่พัฒนาความสามารถในการคิดของนักเรียน 2) ศึกษาแบบการบริหารงานวิชาการที่สนับสนุนให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด 3) ศึกษาแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและการส่งเสริมความสามารถในการคิดของนักเรียน และ 4) พัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการคิด ตามมาตรฐาน 4 ของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นการวิจัยปฏิบัติการที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จำนวน 7 คน คือ ผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านชุมโง่ง ผู้ร่วมวิจัยเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านชุมโง่ง 6 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 56 คน คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านชุมโง่ง 6 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษา 12 คน ตัวแทนชุมชน 4 คน และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 34 คน

ผู้วิจัย ใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ขั้นตอนตามกระบวนการของรูปแบบการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) ที่กำหนดเป็นกระบวนการวิจัย 10 ขั้นตอน มาประยุกต์ใช้กับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของเคมมิตและแมคแทคการ์ด (Kemmis&McTaggard) 4 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นการวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การเตรียมการ การสร้างความตระหนักและกำหนดปัญหาวิจัย การพัฒนาบุคลากรเพื่อการปฏิรูป การวางกลยุทธ์การดำเนินงาน การจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนงานวิจัย การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และการจัดทำเครื่องมือ 2. ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Action) 3. ขั้นการสังเกต (Observation) ได้แก่ การปฏิบัติการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล 4. ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ประกอบด้วย การสรุปผลและขยายผล และ การประเมินความสำเร็จของการดำเนินงาน

โดยใช้เวลาศึกษา ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2551 ถึงเดือนมิถุนายน 2552

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการวิจัยที่กำหนดไว้ ได้แก่ 1. เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประมาณ ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบกรอกข้อมูล และคู่มือการทดสอบ 2. เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกการศึกษาดูงาน การบันทึกกิจกรรม คู่มือการทดสอบ แบบบันทึกการพัฒนา แบบสัมภาษณ์ แบบรายงาน แบบบันทึกความคิดเห็น แบบบันทึกการสืบสวนแบบชั้นชม มีการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามโดยการตรวจสอบในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความเพียงพอของข้อคำถาม และความเหมาะสมของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 3 ท่าน และวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) จากการทดลองใช้เครื่องมือตามกลุ่มผู้ตอบมีพิสัยอยู่ระหว่าง .879 - .975

การเก็บข้อมูลการวิจัยมี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นข้อมูลก่อนดำเนินการวิจัย และระยะที่ 2 เป็นข้อมูลหลังดำเนินงานวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการแจกแจง ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติการทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยสรุปว่า

1. รูปแบบการสอนที่พัฒนาความสามารถในการคิดของนักเรียน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยการสร้างผลงานเขียน ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงพัฒนาขึ้นจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามปกติ โดยการกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้มีความชัดเจนขึ้น และผ่านการทำทดลองใช้ และการพัฒนาจนได้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา และบริบทของโรงเรียน คือ **ขั้นที่ 1** การเตรียมความรู้พื้นฐาน **ขั้นที่ 2** การแสวงหาความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ **ขั้นที่ 3** การแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิด **ขั้นที่ 4** การสรุปและจัดระเบียบ และ **ขั้นที่ 5** การประยุกต์ใช้ความรู้และแสดงผลงาน

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่สนับสนุนให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด

2.1 ผู้บริหารใช้วิธีการบริหาร สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยวางกลยุทธ์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ในรูปของกลยุทธ์หลักและกลยุทธ์ย่อย และดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ตามยุทธศาสตร์

2.2 ผู้บริหารใช้รูปแบบ กระบวนการ วิธีการและเทคนิคในการบริหารวิชาการตามกลยุทธ์เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนโดยอาศัยการมีส่วนร่วม

2.3 ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดปัจจัยเอื้อหนุนในการพัฒนาครู และการเรียนรู้ของนักเรียน

2.4 ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ

2.5 ผู้บริหารมีการประเมินโครงการวิจัยของโรงเรียน และจัดทำตามขั้นตอนการเป็นโรงเรียนแกนนำ

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและการส่งเสริมความสามารถในการคิดของนักเรียน

3.1 รูปแบบกระบวนการ วิธีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ

3.1.1 การส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อม บริบทใกล้เคียงกับโรงเรียน และมีกระบวนการดำเนินงานเด่นชัดในเรื่องการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

ก

3.1.2 การพัฒนาครู ผู้ปกครอง ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการ และค่ายการเรียนรู้

3.2 รูปแบบ กระบวนการ วิธีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน

3.2.1 ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากโรงเรียน

3.2.2 ร่วมกิจกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ

3.2.3 ร่วมวางแผน และดำเนินงานด้านต่างๆ ของโรงเรียน

3.2.4 มีส่วนร่วมกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน

3.2.5 เป็นแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักเรียน ครู

4. การพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการคิด ตามมาตรฐาน 4 ของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

4.1 นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถในการคิดภาพรวมระดับดีร้อยละ 7.14 และระดับดีมากร้อยละ 92.86 โดย

1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผ่านการประเมินระดับดีร้อยละ 10.00 ระดับดีมากร้อยละ 90.00

2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผ่านการประเมินระดับดีร้อยละ 18.18 ระดับดีมากร้อยละ 81.82

3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านการประเมินระดับดีร้อยละ 13.33 ระดับดีมากร้อยละ 86.67

4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

4.2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เฉลี่ยร้อยละ 82.66-88.88

4.3 นักเรียนทุกชั้นเรียนมีผลงานเขียนจากการเรียนรู้ที่หลากหลายในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

5. การประเมินความสำเร็จในการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน

5.1 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน การปฏิรูปการบริหารจัดการ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน และการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน

5.2 ครูมีความคิดเห็นต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนภาพรวมระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ การปฏิรูปการบริหารจัดการของโรงเรียน ผลที่ได้รับด้านเจตคติในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของครู การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน ผลที่ได้รับด้านทักษะกระบวนการในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของครู ผลที่ได้รับด้านความรู้ ความเข้าใจการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน ผลการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน และผลที่ได้รับด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู

5.3 ผู้ปกครองและชุมชนมีความคิดเห็นต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนภาพรวมในระดับมาก และมีความคิดเห็นต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน ผลการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน การปฏิรูปการบริหารจัดการของโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร การจัดการเรียนรู้ของครู และด้านกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน และการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนของชุมชน